

Upprop!

För en mer konkurrensduglig nordisk skadeståndsrätt i den europeiska smältdegeln

av Bill W. Dufwa

1 I Europa samlar sig krafter för att skapa principer för en europeisk skadeståndsrätt. Det sker genom den verksamhet som bedrivs av fristående akademiska grupper.¹ I ett läge där EU efter Frankrikes och Hollands nej till den föreslagna konstitutionen kommit ur balans, är dessa gruppers verksamhet sedd med stor välvilja av kommissionen som också finansierar en del av den. Gruppernas arbete har fått sin bekräftelse och har delvis sin utgångspunkt i flera resolutioner meddelade av Europaparlamentet.²

2 Det finns två fundamentala synsätt på hur den europeiska integrationen bäst bör genomföras.³ Den ena är "mellanstatlighetsläran" enligt vilken det bör vara de nationella regeringarna som driver integrationen; läran fick ett starkt uppsving under de år då Charles de Gaulle blockerade EG:s arbete. Den andra är "neofunktionalismen: tyngdpunkten bör ligga i Bryssel. I förhållande till dessa båda läror representerar de fristående akademiska gruppers arbete ett nytt synsätt och en naturlig utväg ur en svår kris.

3 De akademiska gruppers arbete är inriktat på civilrätten och då i första hand förmögenhetsrätten. Som bekant spelar skadeståndsrätten här en central roll. En av grupperna, European Group on Tort Law, har enbart siktet inriktat på detta rättsområde. De som arbetar tillsammans i denna grupp, och till vilka hörde författaren till denna artikel, hade ursprungligen ett mera vittgående in-

tresse: skadeståndsrätten som den gestaltade sig i stora delar av världen. På författarens förslag slog verksamheten om ett stycke in på 90-talet och inriktningen blev i stället att skapa principer för en europeisk skadeståndsrätt. Efter många års arbete offentliggjordes sådana principer år 2005.⁴

4 I detta verk är den nordiska skadeståndsrätten långtifrån tillräckligt uppmärksammas. Den har ansetts alltför avvikande. Det mest markanta avsteget från den nordiska skadeståndsrätten är principernas avsaknad av försäkringsperspektivet. Skadeståndsrätten anses vara ett eget ansvarssystem. Försäkring har inte härmed att göra. Detta är emellertid inte den enda invändning man kan rikta mot principerna. På den ena punkten efter den andra visar det sig att den nordiska skadeståndsrätten inte har förmått hävda sig alls. Författaren till detta upprop kunde ju längre arbetet fortskred konstatera att de nordiska synpunkterna visserligen noterades med intresse men sedan inte förmådde göra sig gällande när principerna väl fastställdes.

Bill W. Dufwa är professor emeritus i försäkringsrätt vid Juridiska fakulteten, Stockholms universitet. Han arbetar väsentligen i Paris och är där särskilt sysselsatt med arbete i grupper som eftersträvar en europeisk civilrätt.
bill.dufwa@wanadoo.fr

5 Principles of European Tort Law är ett starkt konservativt dokument, framför allt inspirerat av tysk och österrikisk skadeståndsrätt. De representerar från nordisk synpunkt minst ett steg bakåt i utvecklingen. I väsentliga avseenden motsvarar de på sin höjd rättsläget i de nordiska länderna vid mitten av förra århundradet. Från den tidpunkten har emellertid den nordiska skadeståndsrätten genomgått ett behövligt reningsbad. Författaren till detta upprop har länge drivit ståndpunkten att den svenska rättsutvecklingen här gått för långt och att det krävdes en försiktig återgång i vissa frågor i syfte att åstadkomma en bättre harmonisering med övriga Europa.⁵ ”Modern skadeståndsrätt är en anpassad skadeståndsrätt”.⁶ Tendenser till en svensk sådan kan också skönjas i dag. Men detta är en sak. Viktigare är att de nordiska länderna nu går samman i ett försök att åstadkomma en mer effektiv skadeståndsrätt som genom den samlade styrkan kan få ett rejält inflytande på de principer som nu utvecklas mot en europeisk skadeståndsrätt. En sak är att behärska det egna landets skadeståndsrätt. Men viktigare nu är att eftersträva en större föreståelse för de andra nordiska ländernas regelsystem på området. Målet bör vara att identifiera och sedan eliminera onödiga skillnader mellan de nordiska ländernas skadeståndsrättsliga regler.

6 Efter andra världskriget satsade de nordiska länderna på en nordisk skadeståndslag. En så långtgående satsning misslyckades. Men de stora linjerna för hur skadeståndsrätten borde byggas upp i varje land kom ändå de övriga ländernas nära. Från denna gemenskap kan nu utvecklas en stadigare nordisk skadeståndsrätt. Ledande företrädare för de olika nordiska länderna bör inleda närmare diskussioner med detta mål för ögonen. Mycket står på spel. Kommer en europeisk skadeståndsrätt att realiseras, kan den nordiska skade-

ståndsrätten inte stå utanför. En sådan utveckling är naturligtvis inte utesluten. Sker det hamnar de nordiska länderna i en svårlöst situation.

7 På svensk sida har hela denna fråga börjat ventileras. Planen är att få till stånd diskussioner i frågan under hösten för att under 2008 skrida till verket genom ett närmare samarbete mellan de nordiska ländernas Justitiedepartement i samarbete med akademikerna. Detta upprop bör ses som en uppmaning till de intresserade i nordiska länder att förbereda sig för hela detta arbete!

I nästa nummer av denna tidskrift är det min avsikt att ytterligare utveckla de frågor som detta upprop aktualiserar.

Noter

¹ Se härom närmare B. W. Dufwa, Integration genom fristående akademiska grupper, Europarättslig Tidskrift 2006 s. 307-331.

² Nämligen av den 24 maj 1989 (OJ C 158, 26.6.1989 s. 400), 6 maj 1994 (OJ C 205, 25.7.1994 s. 518), 15 november 2001 (OU C 140 E, 13.6.2002 s. 538), 2 september 2003 (OJ C 76 E, 25.3.2004 s. 95), och 23 mars 2006 (återfinns enklast hos: <http://www.jura.uni-bielefeld.de/>).

³ Se i not 1 a.a. s. 307-309.

⁴ Se European Group on Tort Law, Principles of European Tort Law. Text and Commentary, SpringerWienNewYork 2005, ISBN-10 3-211-23084-X. Härom, se i n. 1 a.a. s. 314-321 samt M. Schultz, Kausalitet. Studier i skadeståndsrättslig argumentation, Stockholm 2007 s. 208 och 210 (mera generellt) men även i övrigt (särskilt beträffande orsakskravets behandling av European Group on Tort Law).

⁵ Behovet av en sådan anpassning var det yttersta målet för hela det över 20 år pågående arbetet med utarbetandet av mitt verk Flera skadeståndsskyldiga, vol. I-III, Stockholm 1993 (ISBN 91-7598-547-0). Se inte minst vol. III 5188-5223, särskilt 5195-5206.

⁶ Se B. W. Dufwa, a.a. vol. III 5223.